

Tokat Öğretmen Akademileri/Edebiyat Akademisi'nin Katılımcı Öğretmenler Açısından Verimliliğinin Değerlendirilmesi

Orhan Gazi GÖKÇE¹

Öz: Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı himayesinde Tokat İl Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından yürütülen Öğretmen Akademileri, öğretmenlerin meslekî ve kişisel gelişimlerini desteklemeyi amaçlamaktadır. Bu çalışma, Tokat ilinde bu kapsamda çeşitli branşlardan öğretmenlerin katılım sağladığı Edebiyat Akademisi'nin katılımcı öğretmenler açısından verimliliğini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Edebiyat Akademisi, öğretmenlerin edebiyat alanındaki bilgi ve becerilerini artırmayı, edebi metinlere yönelik analiz ve yorumlama yeteneklerini geliştirmeyi ve genel olarak mesleki yeterliliklerini yükseltmeyi hedefleyen bir dizi program olarak uygulanmıştır. Araştırma, belirtilen amaç doğrultusunda nitel araştırma yöntemi kullanılarak yürütülmüş ve veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği tercih edilmiştir. Görüşmeye farklı branşlardan gönüllü öğretmenler katılmıştır. Görüşme soruları, öğretmenlerin Edebiyat Akademisi'ne hangi beklentilerle katıldıkları, programın hangi yönlerinin onların kişisel ve mesleki gelişimlerine katkı sağladığı, programın güçlü ve zayıf yönleri ve programın gelecekte nasıl iyileştirilebileceği üzerine odaklanmıştır. Toplanan veriler, tema ve alt temalar altında yapılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın bulguları, Edebiyat Akademisi'nin öğretmenlerin edebi bilgi ve becerilerini geliştirdiğini, edebiyat öğretimine yönelik pedagojik yöntemlerini zenginleştirdiğini ve genel olarak mesleki gelişimlerine önemli katkılar sağladığını göstermektedir. Bununla birlikte programın zaman yönetimi, etkileşim, görünürlük ve yaygınlaşma konularında zayıf yönleri belirtilmiş ve geliştirilmesi gereken alanları da tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğretmenlerin program hakkındaki önerileri doğrultusunda Edebiyat Akademisi'nin gelecekteki uygulamalarına yönelik iyileştirme önerileri sunulmuştur. Araştırma, öğretmenlerin mesleki gelişim programlarına yönelik beklentilerini ve ihtiyaçlarını daha iyi anlamak ve bu tür programların etkinliğini artırmak için tespitlerde bulunmaktadır.

Anahtar kelimeler: Öğretmen akademileri, edebiyat akademisi, öğretmen yeterlilikleri, öğretmen motivasyonu

Evaluation of the Efficiency of Tokat Teacher Academies/Literature Academy in terms of Participating Teachers

Abstract: Teacher Academies, conducted by the Tokat Provincial Directorate of National Education under the auspices of the Ministry of National Education of the Republic of Turkey, aim to support teachers' professional and personal development. This study aims to evaluate the efficiency of the Literature Academy, where teachers from various branches participated in Tokat province, in terms of participating teachers. The Literature Academy was implemented as a series of programs aimed to increase teachers' knowledge and skills in the field of literature, improve their ability to analyze and interpret literary texts,

Geliş tarihi/Received: 02.09.2024

Kabul Tarihi/Accepted: 22.03.2025

Makale Türü: Araştırma Makalesi

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı, orhangazi.gokce@gop.edu.tr, 0000-0002-3787-7960

Atıf için/To cite: Gökçe, O. G. (2025). Tokat öğretmen akademileri/edebiyat akademisi'nin katılımcı öğretmenler açısından verimliliğinin değerlendirilmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 171-191. <https://doi.org/10.33711/yyuefd.1542384>

and increase their professional competencies in general. This research was conducted using a qualitative research method in line with the stated purpose, and the semi-structured interview technique was preferred as a data collection tool. Volunteer teachers from different branches participated in the interview. The interview questions focused on the expectations with which teachers participated in the Literature Academy, which aspects of the program contributed to their personal and professional development, the strengths and weaknesses of the program, and how the program could be improved in the future. The collected data were analyzed through themes and sub-themes. The findings obtained in this study showed that the Literature Academy improved teachers' literary knowledge and skills, enriched their pedagogical methods for teaching literature and contributed significantly to their professional development in general. However, weaknesses of the program in terms of time management, interaction, visibility, and dissemination were identified, and areas for improvement were also identified. In this context, in line with the teachers' suggestions about the program, suggestions for improvement for the future applications of the Literature Academy were presented. This study makes some observations to better understand teachers' expectations and needs for professional development programs and enhancing the effectiveness of such programs.

Keywords: Teacher academies, literary academy, teacher competencies, teacher motivation

Giriş

Eğitim, beşikten mezara kadar insan hayatının vazgeçilmez bir gereğidir. Anne karnında başlayan öğrenme süreci son nefese kadar devam eder. Formal ya da informal olarak süren öğrenme, sadece bireylerin şahsi gelişimleri açısından değil toplumların ve medeniyetlerin tekamülü açısından da önem arz eder. Bireyin ilk öğretmeni olma vasfıyla ebeveynlerin tutumları erken çocukluk döneminden itibaren kişilik gelişiminde son derece önemli bir işleve sahiptir. Her ne kadar dijitalleşme ve öğrenme araçlarının çeşitlenmesi öğretmenin misyonu ve işlevi konusunda bazı tartışmaları beraberinde getirmiş olsa da okul çağında bireyin önündeki en önemli model öğretmendir. Formal eğitim-öğretim süreçlerinin her kademesinde öğretmen yeterliliği tüm dünyada önemli bir mesele olarak tartışılmıştır.

Bilinen yaygın tanımıyla bireylerde istendik yönde davranış değişikliğini amaçlayan eğitim kasıtlı ve planlı bir süreçtir. Kuçuradi'ye göre ise eğitim, istenilen davranışlar kazandırmayı değil kişilerin insanlaşmasına yardımcı olmayı temin eder (1994, s.35). Eğitim tanımlarının çoğunda sözü edilen istendik yönü tayin eden her ne kadar eğitim politikaları ve hazırlanan öğretim programları gibi görünse de temelde öğretmen yeterliliğidir. Öğretmenlik mesleğini tercih eden bireylerin bu yola koyuldukları ilk yıllardan itibaren gönüllü bir şekilde ve şevkle kendilerini geliştirme çabaları, eğitim süreçlerinin niteliği açısından büyük önem arz eder. Öğretmenin mesleğine duyduğu bağlılığı, adanmışlığı ve kendini geliştirmeye dönük istekliliği bu hususta temel motivasyondur. İsa Özkan'ın ifadesiyle öğretmen bir ufuk gözlemcisidir. Geleceğe dair, akli, insani, ilmi ve pedagojik projeleri olan kişidir. Bu anlamda sosyal, kültürel, bilimsel yeterliliğini geliştirmeyen öğretmenin öğrencilere, bilgi, beceri ve belli tutumlar ve kazanımlar sağlama konusunda gösterdiği hedefler inandırıcı olamaz (2016, s. 26).

Öğretmen yeterliliği, öğretmenlik mesleğini etkili bir şekilde yerine getirebilmek için gerekli olan bilgi, beceri, tutum ve değerler bütünüdür (Açıkgöz, 1996, s. 91; Zumwalt, 1988, s. 204). Bu nitelikler, öğretmenlerin öncelikle kendilerini yeterli ve mutlu hissetmelerine, muhatap oldukları öğrencileri hayata motive etmelerine, etkili ders planlamasına ve uygulamasına, etkili sınıf yönetmesine, iletişim kurmasına ve değerlendirme yapmasına olanak tanır. Bu bağlamda öğretmenlerin yeterliliği, öğrencilerin öğrenmeleri ve gelişimleri üzerinde diğer bütün etkenlerden daha çok önem arz eder (Rivkin vd., 2005).

Avrupa Parlamentosu'nun öğretmen eğitiminin kalitesinin artırılmasına dönük olarak hazırladığı raporda vurgulandığı üzere öğretmen niteliği, eğitim-öğretim uygulamalarında hayati öneme sahiptir. Nitekim öğretmenin niteliği öğrencilerin yalnızca akademik gelişiminde değil özellikle eğitimlerinin ilk yıllarında şahsiyetlerinin şekillenmesinde doğrudan bir etkiye sahiptir (European Parliament, 2008, s. 2). Avrupa Toplulukları Komisyonu (2008) tarafından hazırlanan raporda ise okul içinde öğrenci performansını etkileyen en önemli faktörün öğretmen kalitesi olduğu belirtilmiştir. Bu raporda öğretmenlik mesleğiyle ilgili vurgulanan temel ilkeler arasında “Yaşam Boyu Öğrenme Anlayışına Sahip İnsan Olma” ilkesi de yer almaktadır. Raporda açıklandığı üzere öğretmenler, mesleki kariyerlerini sürekli geliştirmek için desteklenmeli yeni bilgiler kazanmaları konusunda farkındalıkları geliştirilmelidir. Öğretmenler yeni edindikleri bilgi ve becerileri eğitim-öğretim süreçlerinde uygulamalıdır (Commission of the European Communities, 2008).

Rosenholtz'ün (1985) tespitiyle öğretmenlerin sınıfta başarılı olmak için becerilerini güncellemeleri gerekir. Bu hususta kendilerine planlı destek verilen öğretmenler, katıldıkları etkinlikler neticesinde bilgi ve becerilerini artırabilir, sosyalleşebilirler. Bunun sonucunda öğretmenin öz yeterliliği artar ve psikolojik iyi oluş hâlleri gelişir. Nitekim öğretmenlerin eğitim süreçlerinde verimli olmaları ve kaliteli eğitim verebilmeleri için en başta psikolojik iyi oluş düzeylerinin yüksek seviyede olması zaruridir (Telef, 2013). Öğretmenlerin çalışma şartları, çalıştıkları okul türleri, okul idareleri ve veli beklentileri gibi birçok değişken, öğretmenlerin meslekî motivasyonlarını ve verimlilik düzeylerini etkilemektedir. Okul dışında gönüllülük esasına bağlı olarak sosyal ve kültürel bakımdan onlara beslenebilecekleri imkânların sunulması, öğretmenler için birçok bakımdan sağaltıcı ve ufuk açıcıdır.

Öğretmenlik öz yeterlilik inancı, öğretmenlerin öğrenci başarısı ve davranışları üzerinde olumlu etkiler yapabileceğine ilişkin tutum ve yaklaşımlarını ifade etmektedir. Süleyman Sadi Seferoğlu, bu bağlamda okullarda iyi bir eğitimin verilebilmesi, yani öğrencilerin başarılı olabilmeleri için okuldaki öğretimin niteliğinin yükseltilmesi gerektiğini; okullardaki başarı grafiğinin de nitelikli öğretmenler olmadan önemli düzeyde yükselmeyeceğini vurgular. Başka bir deyişle iyi öğrencilere sahip olunabilmesi için iyi öğretmenlere ihtiyaç vardır (2004, s. 40). Öğretmen yeterliliklerinin geliştirilmesi sadece eğitim sisteminin değil toplumun genelinin kalkınması için de kritik önem taşır. Nitelikli öğretmenler, gelecek nesillerin donanımlı ve bilinçli bireyler olarak yetişmesine katkıda bulunarak daha iyi bir dünyanın inşasında büyük rol oynayacaktır.

Nurettin Topçu (2022) bu bağlamda öğretmenin temel misyonunu şu ifadeyle dile getirir: “Eğitimci, tohum olmak için toprağa girmenin zevkini yaşamalıdır.” (s. 123) Bir süre öğretmenlik vazifesi yapan Ferid Edgü'nün (2023) kendisine tavsiyesi de bu yöndedir: “Hem öğretmen hem öğrenci olduğunu unutma, diyorum kendi kendime. Ve hep öyle kal.” (s. 105). Denilebilir ki öğretmenlik, mezun olunamayan ve meslek hayatı boyunca süren bir öğrenciliktir. Bu sebeple öğretmenlerin yeni şeyler öğrenme, entelektüel kapasitelerini genişletme, sosyal ve kültürel bakımdan kendilerini geliştirmeleri gönüllülük esasına bağlı olarak meslek hayatları boyunca devam etmelidir.

İyi öğretmenin vasıflarına bakıldığında iyi bir öğretmenin öncelikle kendisini mesleki ve kişisel bakımdan geliştirmesi ve buna dönük imkânları gönüllü olarak araştırması ilk sırada yer alır. Rauth ve Bowers da nitelikli insan gücünde aranan temel özelliklerin, işini iyi yapan, bilgi ile yaşamayı öğrenen, kendisini sürekli geliştiren insan tipi olduğunu belirtmektedir (Aktaran:

Seferoğlu, 2004, s. 41). Tarihsel süreçte nitelikli öğretmen yetiştirme yöntemlerinde bilgiden beceriye geçilmiş, istendik davranışlar yerine özgünlük esas alınarak zihin geliştirmeye odaklanılmıştır. Her şeyi bilmesi beklenen öğretmen yerine hayat boyu öğrenme arzusunun sürdüren öğretmeni yetiştirme düşüncesi merkeze alınmıştır. Öğretmenlik rolünde ise önemli değişimler olmuş, sadece formal bilgileri öğreten bir öğretmen yerine öğrenmeyi öğrenme konusunda kendisini geliştirme yolu benimsenmiştir (Güneş, 2016, s. 430).

Türk Eğitim Derneği'nin hazırladığı *Öğretmen Yeterlikleri Özet Raporu*'nda da Türkiye'de eğitimin kalitesinin geliştirilmesi, öğretmenlerin mesleki yeterliklerinin geliştirilmesine bağlı olduğu vurgulanır. Rapora göre öğretmen yeterliklerinin iyileştirilmesi için hizmet öncesi eğitim ve sürekli mesleki gelişimi sağlayacak hizmet içi eğitim, eğitim ve öğretimin kalitesinin geliştirilmesi açısından birincil önceliğe sahiptir (Öğretmen Yeterlikleri Özet Rapor, 2009, s. 3).

Öğretmenlik mesleğinin genel yeterlilikleri konusunda Millî Eğitim Bakanlığının da geçmişten bugüne bazı prensipler benimsediği görülür. Köklü bir öğretmen yetiştirme tecrübesine sahip Türkiye'de öğretmen yetiştirme politikalarında sıklıkla bazı değişiklikler yapılsa da temel ilkeler bağlamında bir devamlılık söz konusudur. Mesleki yeterlilik bağlamında hazırlanan belgeler, değişen şartlar ve imkânlarla uyumlu hâle getirmek adına güncellenmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan öğretmen yeterlilikleri belgelerinde yüksek nitelikte öğretmenlere sahip olmak, eğitim alanında yapılacak tüm işlerin başında anılır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2017). Bu belgelerde değişen dünya şartları ve ihtiyaçlar sebebiyle öğretmene meslekî anlamda yeni sorumluluklar yüklenmektedir. Bu sorumluluğu hakkıyla taşıyabilmek için öğretmenlerin yüksek yeterlilik düzeyinde olmaları gerektiği vurgulanır. Öğretmenlerin bu bağlamda güçlü iletişim becerilerine sahip olması, derin bir entelektüel bakış açısı ve bilgi birikimini haiz olması son derece önemli görülmektedir (MEB, 2017, s. 2).

Öğretmenlik Mesleği Temel Yeterlilikleri Belgesi'nde öğretmen yeterlilik alanları tanımlanırken “Kişisel ve Meslekî Değerler/Tutum ve Değerler başlığı altında öğretmenlerin “Öz değerlendirme yaparak kişisel ve mesleki gelişimine yönelik çalışmalara katılır” ilkesi vurgulanır (MEB, 2017, s. 8). Bu ilke bağlamında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından planlanıp öğretmenlerin tercihlerine bağlı olarak uygulanan hizmet içi eğitimlerin kuşkusuz öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişimlerine katkıları olmaktadır.

MEB'in son yıllarda yüz yüze hizmet içi eğitimlere ek olarak uzaktan eğitim stratejisi ile öğretmenler için planladığı ve uyguladığı hizmet içi eğitimlerin sayısı ve çeşitliliği artmıştır. Uzaktan eğitim yoluyla zamandan, mekândan bağımsız olarak eğitimler planlanmakta ve öğretmenler bu eğitimlerden yararlanmaktadır. Zaman zaman katılımın mecburi tutulduğu hizmet içi eğitim ve seminerlerin sayısının artması ile eğitim içeriklerinin niteliği ve öğretmenlerin istifade düzeyi arasındaki ilişki tartışma konusudur (Tekin, 2020, s. 25).

Öğretmenlik öncelikli olarak bir ruh ve kabiliyet meselesi olmakla birlikte hayat boyu devam edecek gönüllü bir öğrenme sürecidir. Öğretmenlik bir memuriyet olmanın çok ötesinde bir mevkii olarak görülmelidir. Yeni nesillerin dünyalarını tanıma, onlarla etkili iletişim yolları bulma ve ufuk açıcı olabilmek adına öğretmenlerin kendilerini geliştirme konusunda iç motivasyonunun yüksek olması gerekir. Kendini kişisel ve mesleki bakımdan geliştirmek isteyen öğretmenlere ilgi duyacakları konular ve içeriklerin arz edilmesi ve gönüllü katılım yoluyla kendilerini değerli hissedecekleri bir ortam oluşturmak ise eğitim yöneticilerinin ana gündeminde yer almalıdır. Bu alanda yapılan faaliyetlerin verimliliğinin değerlendirilmesi ise içerik ve yöntemlerin geliştirilmesi

adına önem arz etmektedir. Bu çalışma, Tokat ilinde yapılan uygulamanın katılımcı öğretmenler açısından verimliliğini tespit ederek Öğretmen Akademileri'nin geliştirilmesine katkı sunmayı hedeflemektedir.

Öğretmenin Kişisel ve Meslekî Gelişimine Özgün Bir Katkı: Öğretmen Akademileri

Türkiye’de öğretmen yetiştirme politikaları daha çok lisans düzeyinde verilen pedagojik formasyon ile sınırlı kalmaktadır. Eğitim Fakültelerinin bu konuda yıllar içinde kazanmış olduğu tecrübe yadsınamaz olmakla birlikte öğretmenlerin göreve başladıktan sonra meslekî ve kişisel gelişimlerini destekleyici hizmet içi eğitimlerden öğretmenlerin çok azının istifade ettiği görülmektedir. Son yıllarda çevrimiçi platformlar üzerinden yapılan hizmet içi eğitimlerden daha fazla öğretmenin yararlandığı düşünülebilirse de bu hususta da nitelik ve verimlilik sorunları baş göstermektedir (Günel ve Tanrıverdi, 2014, s. 89). Nitekim çevrim içi ya da yüz yüze gerçekleştirilen mesleki gelişim çalışmaları çalıştaylar, konferanslar, seminerler kalıcı fayda sağlamaktan uzaktır. Bunun yerine devam esasına dayanan sürekli eğitimler öğretmenlere daha fazla katkı sunmaktadır (Craft, 2002).

Öğretmen Akademileri, öğretmenlerin kendi yeterliliklerini artırmaları amacıyla İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü koordinesinde ve paydaş kurum ve kuruluşların desteğiyle 2016-2017 yılında uygulamaya konulmuş özgün bir çalışma olarak dikkat çekmiştir (Çelik, 2022). Öğretmenlerin ilgi ve kabiliyetlerine göre çeşitli atölyelerle zenginleşen Öğretmen Akademileri katılımcı öğretmenlere ve dolaylı olarak eğitim-öğretim süreçlerine olumlu katkılar sağlamıştır. Başarılı bir uygulama olması açısından Millî Eğitim Bakanlığı tarafından da benimsenen Öğretmen Akademileri 2024 yılında hazırlanan yönerge kapsamında 24 pilot ilde uygulanmaya başlanmıştır (MEB, 2024).

Öğretmen Akademileri’nin amaçları ilgili yönergede şöyle açıklanmıştır. “Duygu, düşünce ve davranışta güzeli arayan; Anadolu’nun binlerce yıllık medeniyetinin akliselim, kalbiselim, zevkiselim seslenişinin günümüze sunduğu çağrıya kulak verecek nesilleri yetiştiren çelebi öğretmenlerin kişisel, sosyal ve kültürel yönden gelişimlerinin desteklenmesi amaçlanmaktadır.” (MEB, 2024).

Öğretmenlerin kendi yeteneklerini keşfetmelerine ve bu yetenekleri en üst seviyede kullanmalarına imkân sağlamayı amaçlayan Öğretmen Akademileri; muhtelif alan uzmanlarını, akademisyenleri, yazar ve sanatçıları bir takvim dahilinde katılım sağlayan öğretmenlerle buluşturmaktadır. Takip edilen bu usul daha temelde öğretmenlerin eğitim, kültür, sanat ve bilim ile bağlarını güçlendirmeye ve aynı zamanda bu temelde nitelikli sosyalleşmelerine imkân sağlamaktadır.

Öğretmen Akademileri’ne katılım gönüllü olmakla beraber akademilerin devamlılık esasına dayanması öğretmenlerin öz disiplinlerinin gelişmesine katkı sunar. Temel olarak mesleki gelişimi esas alan akademilerde tutum ve değerler ekseninde bir tazelenme hedefi söz konusudur. Öğretmen Akademileri’nde nicelikten çok nitelik beklentisi ön plandadır. Çeşitli atölyeler şeklinde sürdürülen akademilerde katılımcı sayısından çok kalite önemsenmektedir.

Tokat Öğretmen Akademileri/Edebiyat Akademisi

Edebiyat, insanlığın ortak kültürel mirasının bir parçası olarak, bireylerin entelektüel ve duygusal gelişiminde önemli bir yere sahiptir. Edebiyat eğitimi, bireylerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerine, empati kurabilmelerine ve estetik duygularını derinleştirmelerine yardımcı olur. Bu doğrultuda, sadece edebiyat öğretmenlerinin değil branş fark etmeksizin bütün öğretmenlerin mesleki gelişimlerini desteklemek ve onları dil ve edebiyat zevki bağlamında daha donanımlı hâle getirmek, eğitim sisteminin kalitesini artırmada kritik bir rol oynar. Bununla beraber günümüzde insanlar görselliğin kuşatması altındadır. Okumanın mahiyeti bu sebeple değişmiş yeni okuma biçimleri ortaya çıkmıştır (Demir, 2016, s. 66). Bu sebeple bilhassa öğretmenlerin edebiyatla bu perspektiften bir temas kurmaları gerekmektedir.

Edebiyat Akademisi, Tokat ilinde geleneksel ve güncel okuma biçimlerini esas alarak öğretmenlerin bilgi ve becerilerini geliştirmeyi hedefleyen bir program olarak uygulanmıştır. Bu programla öğretmenlerin edebiyat sahasına ilişkin genel bilgilerini tazelemesi, edebiyat ve eğitim arasındaki ilişkiyi keşfetmeleri beklenmektedir. Edebiyat Akademisi genel olarak öğretmenlerin mesleki yeterliliklerini yükseltmeyi spesifik olarak ise edebiyatın sunduğu imkânlardan yararlanarak öğretmenlerin pedagojik yöntemlerini zenginleştirmesi, edebi metinlere yönelik analiz ve yorumlama yeteneklerini artırmayı hedeflemektedir. Öğretmenlerin sadece bilgi düzeylerini artırmakla kalmayıp aynı zamanda onlara edebiyat sevgisini kazandırmak ve bu sevgiyi öğrencilerine aktarmak da Edebiyat Akademisi'nin amaçları arasında yer almaktadır.

Edebiyat Akademisi'nde yerel ve ulusal düzeyde edebiyat sahasında faaliyet gösteren akademisyenler, yazarlar, şairler, eğitim uzmanları öğretmenlerle buluşturularak etkileşimli bir öğrenme ortamı oluşturmak hedeflenmiştir. Edebiyat Akademisi'ndeki seminerlerin kayıtları, İl Millî Eğitim Müdürlüğü Youtube kanalında arşivlenmesi yaygın bir etkileşim imkânı sağlarken akademinin ulusal ve uluslararası görünürlüğünü artırmaktadır (Tokat MEM RTV, 2024).

Tokat ilinin tarihi mekânlarından Yağlıbasan Medresesi (Tokat Türk İslam Bilim Tarihi Müzesi)'nde 18 Nisan- 27 Haziran 2024 tarihleri arasında icra edilen seminerler; gezi, kitap okuma etkinlikleri, şiir şölenleri ve başka sosyal etkinliklerle desteklenmiştir. Aşağıdaki tabloda Edebiyat Akademisi'ne katılan akademisyen/yazarlar ve konu başlıkları sunulmuştur.

Tablo 1

Tokat Öğretmen Akademileri/Edebiyat Akademisi Katılımcı Akademisyen/Yazar ve Konu Başlıkları

Katılımcı	Konu
Prof. Dr. İsmet Emre	Hayat Edebiyatın Neresinde?
Sadık Yalsızuçanlar	Maarif Felsefemiz ve Tevfik İleri
Prof. Dr. Alpay Doğan Yıldız	Günümüz Hikâyesi ve Günümüz İnsanı
Doç. Dr. Canan Olpak Koç	Okuma Hâlleri
Prof. Dr. Ahmet Sarı	Edebiyatın İyileştirici Gücü
Prof. Dr. Dursun Ali Tökel	Öğretmen: Muallim mi Müzekkir mi Müellim mi?
Prof. Dr. Kemal Kahramanoğlu	Şairane Barınmak
Ali Ural	Kurgunun Büyüsü

Hümeysra Yabar

Edebiyat ve Psikolojik Derinlik

Dr. Necmettin Turinay

Türkiye’de Bir Mesele Olarak Eğitim

Öğretmen Akademileri’nin verimliliği hakkında yeteri kadar bilimsel araştırma ve inceleme yoktur. Öğretmen Akademileri kapsamında objektif verilerin toplanması akademilerin geliştirilmesi ve daha verimli hâle getirilmesi açısından önem arz etmektedir. Bu araştırmanın amacı, 24 pilot ilden birisi olan Tokat ilinde uygulanan Tokat Öğretmen Akademileri/Edebiyat Akademisi’nin katılımcı öğretmenler açısından verimliliğini değerlendirmektir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada Tokat Öğretmen Akademileri/Edebiyat Akademisi’ne katılan öğretmenlerin deneyimlerini ve program hakkındaki görüşlerini anlamak için görüşme tekniği tercih edilmiştir. Bunun için araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilmiştir.

Nitel araştırma, bireylerin deneyimlerini, algılarını ve duygularını derinlemesine anlamayı amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır. Bir nitel araştırma tekniği olarak görüşme ise araştırmacı ile araştırmanın muhatabı konumunda yer alan kişiler arasında geçen kontrollü ve amaçlı bir iletişim yöntemidir (Cohen ve Manion, 1994, s. 27). Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, katılımcıların kendi kelimeleriyle düşüncelerini ve duygularını ifade etmelerine olanak tanır ve bu sayede daha zengin ve derinlemesine veriler elde edilir. Bu yöntemle araştırmacı konu hakkında hazırlamış olduğu sorularla hedef kişilerin düşüncelerini ve duygularını sistematik olarak ortaya çıkarmayı hedefler.

Araştırmaya Tokat Öğretmen Akademileri/Edebiyat Akademisi’ne katılan öğretmenler arasından gönüllü olanlar katkı sağlamıştır. Katılımcıların seçiminde, farklı okullardan ve farklı branşlardan öğretmenlerin yer almasına özen gösterilmiştir. Bu çeşitlilik, farklı bakış açılarını ve deneyimleri yansıtmak açısından önemlidir. Araştırmada katılımcıların yaş, cinsiyet, kıdem ve eğitim düzeyleri gibi bilgileri de toplanarak bu değişkenler üzerinden yaklaşımlar analiz edilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak 7 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış bir görüşme formu düzenlenmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu bire bir görüşme tekniğiyle katılımcı öğretmenlere arz edilmiş, görüşmeye katılan öğretmenlerin görüşleri kayıt altına alınmıştır. Veri toplama aracı uygulanırken gerekli durumlarda araştırmacı tarafından ek sorular yöneltilerek görüşme yarı yapılandırılmış hâle getirilmiştir. Görüşme formunda yer alan sorular, Edebiyat Akademisi’ne katılan öğretmenlerin program hakkındaki beklentilerini, programın kendilerine olan katkılarını, güçlü ve zayıf yönlerini ve geliştirilmesi gereken alanları belirlemeye yönelik olarak hazırlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme, belirli bir çerçeve dahilinde sorular sorarak katılımcıların özgürce ve ayrıntılı bir şekilde düşüncelerini ifade etmelerine olanak tanır. Katılımcı öğretmenlerin özgün düşüncelerini tespit etmek ve araştırmanın özelliklerini daha açık bir şekilde ortaya çıkarmak amacıyla açık uçlu sorular kullanılmıştır.

Veri Toplama Süreci

Görüşmeler, katılımcıların uygun oldukları zamanlarda çevrimiçi gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların rahatça düşüncelerini ifade edebilmeleri için esnek bir görüşme ortamı sağlanmıştır. Edebiyat Akademileri'ne katılan öğretmenler içinden gönüllü yirmi öğretmene sunulan görüşme formunda araştırmanın amacı detaylı olarak açıklanmış ve katılımcı öğretmenlere yedi açık uçlu soru yöneltilmiştir. Bu yöntemle öğretmenlerden Edebiyat Akademisi'ne başlarken sahip oldukları beklentiler, kendilerine göre akademinin güçlü ve zayıf yönleri, geliştirilebilir tarafları hakkında derinlemesine bilgiler alınmaya çalışılmıştır. Araştırmanın katılımcı grubundaki öğretmenlere yöneltilen görüşme soruları ise sırasıyla şöyledir:

1. Edebiyat Akademisine hangi beklentilerle katıldınız?
2. Edebiyat Akademisinin hangi yönünüzü geliştirdiğini düşünüyorsunuz?
3. Edebiyat Akademisinin size göre en güçlü tarafları nelerdir?
4. Edebiyat Akademisinin size göre zayıf tarafları nelerdir?
5. Akademiye katılan akademisyen/yazarların genel olarak performansını değerlendirir misiniz?
6. Edebiyat Akademisinin geliştirilebilir tarafları nelerdir?
7. Edebiyat Akademisi yeniden uygulanırsa daha verimli olması için tavsiyeleriniz neler olur?

Çalışma Grubu

Araştırmada katılımcılar Kolayda (Olanaklı) Örneklem yoluyla belirlenmiştir. Bu yöntemle araştırmanın odaklandığı çalışma grubunun içinden gönüllü ve farklı branşlardan 20 öğretmen örneklem dâhil edilmiştir.

Tablo 2

Branşlara Göre Katılımcı Öğretmenlerin Sayısı

Branş	f
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	4
Fen Bilimleri	1
Hasta ve Yaşlı Hizmetleri	1
İHL Meslek Dersleri	1
Matematik	2
Okul Öncesi	1
Sınıf Öğretmenliği	3
Sosyal Bilgiler	1
Tarih	1
Türk Dili ve Edebiyatı	4
Türkçe	1

Verilerin Analizi

Görüşmeler sırasında katılımcıların cevaplarından elde edilen veriler, içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Katılımcıların kimlik bilgilerini gizli tutmak amacıyla kodlamalar yapılmış ve veriler anonim olarak analiz edilmiştir.

İçerik analizi, ulaşılan verilerin içeriğine göre kavramsallaştırılması ve tema ve alt temalar yoluyla açıklanmasına dayanır. Tümevarımcı içerik analizi yönteminde elde edilen verilerden kavram ve temalar üretilir. Bu yöntemde araştırma konusu belirlenir, veriler toplanarak kavramsallaştırma ve temalaştırma yapılır ve son adımda ise kuramsal genelleme ile çıkarımlarda bulunulur (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 240-242).

Araştırmada temalaştırma, araştırma sonucuna bağlı olarak gelişen bir süreçtir. Verilerin sağlıklı bir şekilde analiz edilmesi analitik çerçeveyi şekillendirir (Galleta, 2013). Analiz aşamasında kodlamalar sayesinde ana kategoriler, temalar ve alt temalar belirlenir. Kategoriler veya temalar genelde literatür taraması, görüşme formunun oluşturulması ve görüşme aşamasında araştırmacının zihninde genel hatlarıyla belirginleşmiştir (Berg ve Lune, 2015). Bu doğrultuda görüşme verileri analiz edilerek bulgular, 7 başlık altında 20 tema ve alt tema ile ortaya konulmuştur. Ayrıca bu araştırmada kodlayıcılar arası güvenilirliği sağlamak için Miles ve Huberman'ın (1994) kodlayıcılar arası güvenirlik formülü [$\text{Güvenirlik} = \frac{\text{Görüş Birliği}}{(\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı})}$] kullanılmıştır. Belirlenen kodlama kriterlerine göre yapılan analizde kodlayıcılar arasında %82,5 oranında uyum tespit edilmiştir. Bu oran, veri analizi sürecinin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir.

Bulgular

Bu araştırmanın bulguları, Tokat Öğretmen Akademileri/Edebiyat Akademisi'nin öğretmenler üzerindeki etkilerini ve programın genel verimliliğini ortaya koymaktadır. Bulgular, öğretmenlerin mesleki gelişim programlarına yönelik beklentilerini ve ihtiyaçlarını daha iyi anlamaya yönelik önemli ipuçları sağlayacaktır. Edebiyat Akademisi'nin gelecekteki uygulamalarına yönelik olarak yapılabilecek iyileştirmeler hakkında bilgiler edinilecektir. Araştırmanın sonuçları, eğitim politikaları ve öğretmen eğitimi programlarının geliştirilmesi açısından da önemli katkılar sağlayabilir. Bu bağlamda öğretmenlerin mesleki gelişimlerine yönelik olarak düzenlenen programların etkinliğinin artırılması ve bu programların daha verimli hâle getirilmesi için önerilerde bulunulacaktır. Aşağıda çalışmanın bulguları, belirlenen 7 kategori, 20 tema ve alt temalar hâlinde tablolarda ortaya konulmuş ve yorumlanmıştır.

Tablo 3

Temel Motivasyon ile İlgili Veriler

Tema	Alt Tema	f	Katılımcı
Mesleki ve Kişisel Gelişim	Düşünce Gelişimi	8	K12, K13, K15, K19, K9, K14, K16,
Farklı Bakış Açısı Kazanma	Kendini Tamamlama	6	K18,
Sosyalleşme	Tecrübe Aktarımı	6	K2, K3, K7, K8, K10, K11,
			K1, K4, K5, K6, K17, K20

Öğretmenlerin Edebiyat Akademisi'ne "Katılım Motivasyonu" kategorisine ilişkin tabloda görüleceği üzere katılımcı öğretmenlerin akademiye katılma nedenlerinin başında kişisel ve mesleki gelişimlerine (f=8) katkı sağlamak ve düşünce biçimlerini geliştirme isteği yer alır. Aynı zamanda entelektüel bakımdan kendini tamamlamak, farklı bakış açıları kazanmak (f=6) ve katılımcı akademisyen ve yazarların tecrübelerinden istifade etmek akademiye katılım sebeplerinin başında gelmektedir. Örneğin K11 akademiye katılma motivasyonunu şu cümlelerle ifade etmektedir: "Kişisel gelişimime katkı sağlamasını bekleyerek bu eğitime katıldım. Eğitimin benim kişisel gelişimin yanı sıra farklı yazar ve akademisyenlerle tanışmama vesile olduğunu söyleyebilirim." Akademilere ayrıca sosyalleşme (f=6) ve meslektaşlarıyla kaliteli zaman geçirmek için katıldığını belirten öğretmenler de vardır. K20 bu bağlamda temel motivasyonunu şöyle ifade etmektedir: "Akademik sohbetler yapmak, yeni bilgiler edinmek, sahadaki diğer öğretmenlerle tanışmak ve etkileşime geçmek."

Tablo 4

Geliştirici Yön ile İlgili Veriler

Tema	Alt Tema	f	Katılımcı
Entelektüel Beceriler	Kişisel Gelişim	13	K1, K3, K5, K6, K7, K9, K10, K11, K12, K13, K16, K17, K20
Nitelikli Etkileşim	Etkin Okuma	7	K2, K4, K8, K14, K15, K18, K19

Edebiyat Akademisi'nin "Geliştirici Yönü" ile ilgili yöneltilen soruya katılımcı öğretmenlerin verdiği cevaplar "Entelektüel Beceriler" (f=13) temasında yoğunlaşmıştır. K20 bu hususta şu cümleleri kaydetmiştir: "Edebiyat akademisi en başta eleştirel düşünme becerilerimi geliştirdi ve bana entelektüel bakış açısı kazandı. Kendi branşım olmamasına rağmen edebiyat sahasına dair bilgilerimi yenilemiş oldum." Akademiye katılım motivasyonlarında da bir beklenti olarak öne çıkan sosyalleşme (f=7) teması, cevap veren öğretmenler açısından gerçekleşmiş gözükmektedir. K5'in ifadesiyle "Edebiyat Akademisi'nde olaylara farklı yönlerden bakmayı öğrendim. Konuşmacıların önceden bize verilen kitaplarını okuyarak hazırbulunuşluğumu artırdım. En önemlisi de sosyal olarak yeni arkadaşlıklar kurmama vesile oldu." Akademiye katılan öğretmenlere konuşmacıların bazılarının kitapları önceden verilmiş, öğretmenler kitaplarla ilgili kendi aralarında fikir alışverişinde bulunmuştur. Bu nitelikli bir etkileşim ve etkin bir okuma (f=7) imkânı sağlamıştır.

Tablo 5

Güçlü Yönler ile İlgili Veriler

Tema	Alt Tema	f	Katılımcı
------	----------	---	-----------

Program İçerikleri	Konu Seçimleri	8	K2, K3, K7, K9, K10, K11, K16, K19
Organizasyon Kalitesi	Mekân Tercih ve İmkânlar	8	K1, K5, K6, K8, K12, K13, K14, K20
Sosyalleşme Fırsatları	Ortak Dil	4	K4, K15, K17, K18,

Edebiyat Akademisi'nin katılımcı öğretmenler açısından güçlü yönleri program içeriklerinin zenginliği ve konu seçimlerinin isabeti (f=8) temalarında yoğunlaşmıştır. K9 bu hususta şunları dile getirmiştir: “Gerçek anlamda alanında uzman misafirlerin gelmesinin akademinin en güçlü yanı olarak düşünüyorum. Programı düzenleyenlerin cana yakın, sevecen ve samimi duruşları da akademiye güçlü kılan durumlar arasındadır. İl Milli Eğitim Müdürümüzün akademiye yakından takip edip samimi ve dostane paylaşımları da bizi çok memnun etti. Kendilerinin desteğini hep yanınızda hissetmemizde akademiye güçlü kıldı.” Program içeriğine ilişkin pozitif değerlendirmelerin yanında organizasyon kalitesi mekân tercihi ve destekleyici hizmetler (f=8)in akademinin güçlü yönleri bağlamında verilen cevaplarda sıklıkla vurgulanmıştır. K13, bu hususta şu ifadeleri kullanmıştır:

“Akademiye düzenleyen hocalarımın donanımı, güler yüzü, mekânın Yağıbasan Medresesi olması. Merkezden ve farklı ilçelerden güler yüzlü, ılımlı, derdi öğrenmek ve öğretmek olan paydaşlarımla zaman geçirmek keyifli ve verimli bir yolculuktan benim için. Bence akademinin en güçlü tarafı organizasyondur. İlçeden katıldım, akademi öncesinde ikramlar hazırlanmıştı. Yorgunluğumuzu alan kendimize değer katmaya odaklandığımız emek verilmiş, ince düşünülmüş, özen gösterilmiş bir programdı.”

Süreç içinde sosyalleşme fırsatları ve öğretmenler arasında ortak bir dilin gelişmesi (f=4) de Edebiyat Akademisi'nin güçlü yönleri arasında anılmıştır.

Tablo 6

Zayıf Yönler ile İlgili Veriler

Tema	Alt Tema	f	Katılımcı
Zamanlama Sorunu	Zaman Yönetimi	10	K1, K2, K3, K7, K9, K10, K12, K14, K15, K19
Aktif Katılım	Yaratıcılık	6	K4, K5, K6, K8, K16, K18
Yaygın Katılım	İletişim ve Görünürlük	4	K11, K13, K17, K20

Edebiyat Akademisi'nin zayıf yönlerine ilişkin katılımcı öğretmenlerin yorumları, zaman yönetimi (f=10) temasında yoğunlaşmaktadır. Edebiyat Akademisi'nin yönergede belirtildiği üzere mesai saatleri dışında yapılması ve bazı seminerlerin uzun sürmesi eleştirilmiştir. K10 bu hususta görüşlerini şu cümlelerle ifade etmiştir: “Edebiyat Akademisi etkinliklerinin mesaiden sonra yorgun olduğumuz bir saatte olması verimliliğimi etkiledi doğrusu. Gün içerisinde biriken ruhsal ve bedensel yorgunluklar odaklanma sorunları oluşturdu.” K6 ise seminer süresinin uzunluğu konusunda şunları ifade etmiştir: “Konuşmacıların konuşma sürelerinin uzun olması dinleyici

olarak kimi zaman konudan uzaklaşmama neden oldu. Seçilen konulardan birkaçı ilgi ve dikkatimi yoğunlaşma konusunda beni zorladı.”

Katılımcı öğretmenlerin zayıf yönler bağlamında verdiği cevaplar, öğretmenlerin etkileşimli aktif katılım imkânları (f=6) bulamamaları ve yaratıcı etkinliklerin az olması hususunda yoğunlaşmıştır. Bu hususta K8 şu ifadeleri kullanmıştır: “Edebiyat Akademisi’nde bizim aktif olarak katılacağımız etkinlikler yoktu. Pasif dinleyiciler olmak yerine bizim de okumalar yapıp tartışmalara dahil olabileceğimiz oturumlar olabilirdi.”

Edebiyat Akademisi’nin katılımcı öğretmenlerce zayıf olarak vurgulanan yönleri arasında yaygın katılımın sağlanamaması ve başlangıçta görünürlük faaliyetlerinin yetersiz olmasıdır (f=4). Bu hususta K18 şunları belirtmiştir: “Edebiyat Akademisi başlarken duyurusunun iyi yapılmadığını düşünüyorum. Akademinin başlangıçta öğretmenlere tam olarak tanıtılmaması zayıf bir yön olarak söylenebilir. Bu akademinin başlangıçta diğer hizmet içi eğitimler gibi yüzeysel olarak algılanmasının akademiye katılımın az olmasına neden olduğunu düşünüyorum.”

Tablo 7

Konuşmacı Performansları ile İlgili Veriler

Tema	Alt Tema	f	Katılımcı
Ufuk Açıcı	Derinlikli	12	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K9, K10, K16, K17, K19
Geliştirici	Faydalı	4	K12, K14, K15, K20
Yüzeysel	Anlaşılmaz	4	K8, K11, K13, K18

Görüşmelerde katılımcı öğretmenlere konuşmacıların genel olarak performanslarına ilişkin bir soru da yöneltildi. Katılımcı öğretmenler, konuşmacıların performansını genel olarak ufuk açıcı ve derinlikli (f=12) buldular. K18’in bu bağlamda şu yorumu yapmıştır: “Bazı yazarlarımız ve akademisyenlerimiz bildiklerini çok güzel bir şekilde bize aktardılar. Bazılarında da ise aktarımda sorunlar olduğunu gördüm. Bilmenin ayrı aktarabilmenin ayrı bir şey olduğunu bir kez daha gözlemlemiş oldum. Genel olarak yazarlarımız ve akademisyenlerimizin performansı güzeldi.” Katılımcı öğretmenlerin konuşmacıların performansına dönük olarak değerlendirmeleri etkileyicilik ve faydalılık temalarında (f=6) yoğunlaşmıştır. Bazı katılımcı öğretmenler, bazı konuşmacıların performanslarını yüzeysel ve anlaşılmaz (f=4) bulmuştur. K15 bu yöndeki kanaatini şöyle anlatır: “Hepsi çok donanımlı ancak bazılarının donanımını aktarması sorunlu idi ve anlaşılması daha zordu.”

Tablo 8*Geliştirilebilir Yönler ile İlgili Veriler*

Tema	Alt Tema	f	Katılımcı
Süreklilik	Demokratik Planlama	10	K1, K2, K4, K5, K6, K10, K14, K15, K16, K17
Etkileşim İmkânı	Eleştirel Yaklaşım	5	K7, K8, K9, K13, K20
İlgi Çekici Konular	Farklı Konuşmacılar	3	K3, K11, K19
Etkin Okur Yazarlık	Atölye Çalışmaları	2	K12, K18

Görüşmelerde katılımcı öğretmenlerin Edebiyat Akademisi'nin geliştirebilecek potansiyelleri konusundaki düşünceleri alınmıştır. Katılımcı öğretmenler Edebiyat Akademisi'nin eğitim-öğretim yılı boyunca geniş bir zamana yayılması gerektiğine ve planlama süreçlerine aktif katılımın önemine dikkat çektiler. Süreklilik ve demokratik planlama (f=10) bu hususta öne çıkan tema ve alt tema oldu. Eleştirel yaklaşıma önem verilmesi ve etkinliklerin etkileşime açık olması (f=5) akademinin geliştirebilir yönleri olarak vurgulandı. Bununla ilintili olarak etkin bazı atölye çalışmaları ile etkin okuryazarlık deneyimleri (f=2) dikkat çekilen hususlar arasında yer aldı.

Tablo 9*Tavsiyeler ile İlgili Veriler*

Tema	Alt Tema	f	Katılımcı
Tamamlayıcı Etkinlikler	Atölye Çalışmaları	11	K3, K4, K7, K9, K11, K12, K13, K14, K18, K19, K20
Geniş Zaman Aralığı	Etkin Zaman Yönetimi	9	K1, K2, K5, K6, K8, K10, K15, K16, K17

Görüşmeye katılan öğretmenlerin akademinin yeniden uygulanması durumunda en çok hangi hususlara dikkat edilmesi gerektiğine dair fikirleri bu tabloda yer almaktadır. Katılımcı öğretmenlerin akademinin daha geniş bir zamana yayılması ve seminerlerin süresinin daha makul olması (f=11) hususunda görüşlerini yoğunlaştırdığı görülmektedir. K6 bu husustaki görüşünü şöyle ifade etmiştir: “Edebiyat Akademisi'nin bütün bir eğitim-öğretim yılı boyunca takvimlendirilmesi daha iyi olur. Ayrıca seminerlerin etkileşimli ve daha makul bir süre olmalı.” Edebiyat Akademisi'nin yaratıcı yazarlık ve etkin okur-yazarlık atölyeleri, kültürel geziler gibi tamamlayıcı etkinlikler (f=9) ile zenginleşebileceği vurgulanmıştır. K11 bu bağlamda şu ifadeleri dile getirmiştir: “Okunan kitaplar sadece okumakla kalmamalı o kitaplar üzerinde kısa da olsa tartışmalar yapılabilirdir. Ayrıca tamamlayıcı nitelikte farklı aktiviteler de yapılabilir.”

Sonuç ve Tartışma

İnsanın kendisini içinde bulduğu değişim ve dönüşüm sürecinin merkezinde yer alan eğitim; onu dağılmaktan koruyan, olumsuz yönde değişip dönüşmesine karşı ona bir istikamet tayin eden, insani olanı sürekli yeniden inşa eden bir faaliyettir (İnce, 2024, s. 11). Anne karnında başlayan öğrenme süreci, bireylerin kişisel gelişimleri ve toplumların tekamülü açısından büyük önem taşır. Bu süreçte ilk öğretmen olarak ebeveynlerin tutumları, erken çocukluk döneminden itibaren kişilik gelişiminde kritik bir rol oynar. Aileden sonra bireylerin hayatında önemli bir rol model olan öğretmenlerin niteliği hayati önem taşır. Öğretmen yeterliliği, öğretmenlik mesleğini etkili bir şekilde yerine getirebilmek için gerekli olan bilgi, beceri, tutum ve değerlerin bütünüdür (MEB, 2017). Öğretmenlerin kendilerini yeterli ve mutlu hissetmeleri, öğrencilere etkili dersler sunmaları ve sınıfı iyi yönetmeleri, eğitim sürecinin başarısı açısından diğer faktörlerden daha önemlidir. Nitelikli öğretmenler, öğrencilerin öğrenmeleri ve gelişimleri üzerinde büyük etki yaratır.

Millî Eğitim Bakanlığı himayesinde yürütülen Öğretmen Akademileri, öğretmenlerin kendi yeterliliklerini artırmaları amacıyla oluşturulmuştur. Çeşitli atölyelerle zenginleştirilen bu akademiler, katılımcı öğretmenlere ve eğitim-öğretim süreçlerine olumlu katkılar sağlamıştır. 2024 yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından benimsenerek 24 pilot ilde uygulanmaya başlanmıştır. Öğretmen Akademileri alan uzmanları, akademisyenler, yazar ve sanatçılar ile gönüllü olarak katılan öğretmenleri buluşturarak öğretmenlerin eğitim, kültür, sanat ve bilim ile bağlarını güçlendirir ve nitelikli sosyalleşmelerine olanak tanır (MEB, 2024).

Edebiyat, bireylerin entelektüel ve duygusal gelişiminde önemli bir rol oynar ve eleştirel düşünme, empati kurma ve estetik duyguların derinleştirilmesine yardımcı olur. Eğitim sisteminin kalitesini artırmak için, edebiyat eğitiminin sadece edebiyat öğretmenlerine değil tüm öğretmenlere yönelik olarak geliştirilmesi gerekmektedir. Günümüzde görselliğin ön planda olduğu bir çağda, öğretmenlerin edebiyatla yeni perspektiflerden temas kurması önemlidir. Edebiyat Akademisi, bu bağlamda öğretmenlerin bilgi ve becerilerini geliştirmeyi hedefleyen bir içeriğe sahiptir. Edebiyat Akademisi, öğretmenlerin edebiyatla ilgili genel bilgilerini tazelemelerini, edebiyat ve eğitim arasındaki ilişkiyi keşfetmelerini ve pedagojik yöntemlerini zenginleştirmeyi amaçlar. Edebiyat Akademileri 18 Nisan- 27 Haziran 2024 tarihleri arasında 52 öğretmenin aktif katılımıyla Tokat ilinde de uygulanmıştır. Akademi seminerleri, İl Millî Eğitim Müdürlüğü Youtube kanalında arşivlenerek, programın ulusal ve uluslararası görünürlüğü artırılmıştır. Edebiyat Akademisi, Tokat ilinin tarihi mekânlarından Yağıbasan Medresesi'nde düzenlenen seminerler, gezi, kitap okuma etkinlikleri, şiir şölenleri ve diğer sosyal etkinliklerle desteklenmiştir. Tokat ilinde uygulanan Tokat Öğretmen Akademileri/Edebiyat Akademisi'nin katılımcı öğretmenler açısından verimliliği konusunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Edebiyat Akademisi'ne katılan öğretmenlerin başlıca motivasyonları kişisel ve mesleki gelişimlerine katkı sağlama ve düşünce biçimlerini geliştirme isteğidir. Katılımcı öğretmenler, entelektüel bakımdan kendilerini tamamlamak, farklı bakış açıları kazanmak ve akademisyenlerin tecrübelerinden faydalanmak gibi nedenlerle akademiye katılmaktadırlar. Ayrıca, öğretmenler sosyalleşme ve meslektaşlarıyla kaliteli zaman geçirme gibi motivasyonlarla da akademilere katılmaktadır. Bu motivasyonlar, öğretmenlerin hem kişisel hem de profesyonel anlamda kendilerini geliştirme ve mesleki ağlarını genişletme arzusunu yansıtmaktadır.

Edebiyat Akademisi'nin geliştirici yönleri üzerine yapılan değerlendirmelerde, katılımcı öğretmenlerin verdikleri yanıtlar ağırlıklı olarak “Entelektüel Beceriler” teması etrafında yoğunlaşmıştır. Katılımcılar, akademinin eleştirel düşünme becerilerini geliştirdiğini ve

entelektüel bakış açılarını genişlettiğini belirtmişlerdir. Özellikle kendi branşı olmayan öğretmenler bile, edebiyat sahasına dair bilgilerini yenilemişlerdir. Ayrıca sosyalleşme teması da katılımcılar tarafından olumlu bir gelişme olarak vurgulanmıştır. Öğretmenler, Edebiyat Akademisi'nin sosyal etkileşimlerini artırdığını ve yeni arkadaşlıklar kurmalarına vesile olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcılara önceden verilen kitaplar sayesinde, etkin ve nitelikli okuma imkanları sağlanmış ve bu kitaplar hakkında fikir alışverişi yaparak hazırbulunuşluk seviyeleri artırılmıştır.

Edebiyat Akademisi'nin katılımcı öğretmenler açısından güçlü yönleri, program içeriklerinin zenginliği ve konu seçimlerinin isabeti üzerine odaklanmaktadır. Katılımcılar, programın alanında uzman misafirler tarafından zenginleştirilmesini ve bu misafirlerin katkılarını akademinin en güçlü yanları olarak belirtmişlerdir. Ayrıca, programı düzenleyenlerin cana yakın, sevecen ve samimi tutumları, en üst düzeyde idarecilerin akademiye yakından takip edip desteklemesi de katılımcılar tarafından memnuniyetle karşılanmıştır. Organizasyon kalitesi, mekân tercihi ve destekleyici hizmetler de akademinin güçlü yönleri arasında sıklıkla vurgulanmıştır. Katılımcılar, akademinin mekânının Yağbasan Medresesi gibi tarihi ve anlamlı bir yer olmasını, sunulan ikramları ve genel organizasyonun kalitesini övmüşlerdir. Sosyalleşme fırsatları ve öğretmenler arasında ortak bir dilin gelişmesi de akademinin güçlü yönleri arasında yer almıştır.

Edebiyat Akademisi'nin zayıf yönlerine ilişkin katılımcı görüşleri özellikle zaman yönetimi ve etkileşim eksikliği konularında yoğunlaşmıştır. Katılımcılar, etkinliklerin mesai saatleri dışında yapılmasının ve bazı seminerlerin uzun sürmesinin verimliliklerini olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler etkinliklerde aktif katılım ve etkileşim imkânlarının yetersiz olduğunu, yaratıcı etkinliklerin az olduğunu eleştirmişlerdir. Akademiye başlangıçta yaygın bir katılımın sağlanamaması ve görünürlük faaliyetlerinin yetersiz olması da zayıf yönler arasında anılmıştır.

Katılımcı öğretmenlerin görüşlerine göre, Edebiyat Akademisi'nde konuşmacıların performansları genel olarak ufuk açıcı ve derinlikli bulunmuştur. Katılımcı öğretmenlerin konuşmacıların performansına dair değerlendirmeleri etkileycilik ve faydalılık temalarında yoğunlaşmıştır.

Katılımcı öğretmenlerin görüşlerine göre, Edebiyat Akademisi'nin geliştirilebilecek potansiyelleri üzerine yapılan değerlendirmelerde süreklilik ve demokratik planlama önemli temalar olarak öne çıkmıştır. Katılımcılar, akademinin eğitim-öğretim yılı boyunca geniş bir zaman dilimine yayılması gerektiğini ve planlama süreçlerine katılımlarının artırılması gerektiğini vurgulamışlardır.

Öneriler

Tokat Öğretmen Akademileri/Edebiyat Akademisi hakkında katılımcı öğretmenlerle yapılan görüşmeler ve bu görüşmenin analizi neticesinde ortaya çıkan sonuçlar bağlamında aşağıdaki öneriler ilgililerin dikkatine sunulmuştur:

Süreklilik ve Demokratik Planlama

Katılımcı öğretmenlerin belirttiği gibi, Edebiyat Akademisi'nin sürekli ve uzun vadeli bir program olarak tasarlanması, katılımcıların süreçlerin planlanmasına aktif olarak katılımını

sağlamak için demokratik planlama ilkelerine dayalı olarak yürütülmesi gerekmektedir. Bu yaklaşım, akademiye katılımcı odaklı ve sürdürülebilir olacaktır.

Eleştirel Yaklaşım ve Etkileşime Açıklık

Öğretmenler, akademide eleştirel düşünmeyi teşvik eden ve katılımcıların etkin bir şekilde etkileşimde bulunabilecekleri ortamların yaratılmasını önemsemektedir. Edebiyat Akademisi'nin etkinliklerinin katılımcıların fikir alışverişine açık olması ve karşılıklı öğrenmeye dayalı atölye çalışmalarının düzenlenmesi bu bağlamda önerilen geliştirmeler arasındadır.

Etkin Atölye Çalışmaları ve Okur-Yazarlık Deneyimleri

Katılımcılar, Edebiyat Akademisi'nin bazı etkin atölye çalışmaları ve okur-yazarlık deneyimlerinin artırılmasının, öğretmenlerin edebiyat alanındaki bilgi ve becerilerini derinleştirmelerine katkı sağlayabileceğini belirtmişlerdir. Bu tür etkinlikler, öğretmenlerin hem profesyonel hem de kişisel gelişimlerine olumlu yönde katkıda bulunabilir.

Sürekli Eğitim Fırsatları

Öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişimlerine katkı sağlayacak sürekli eğitim programlarının yaygınlaştırılması ve bu programların devamlılık esasına dayalı olarak düzenlenmesi gerekmektedir. Akademik sohbetler ve kültürel etkinliklerin artırılması, öğretmenlerin bilgi birikimlerini artırmalarına ve mesleki anlamda daha donanımlı hâle gelmelerine yardımcı olacaktır.

Çeşitli Atölye ve Seminerler

Farklı bakış açıları kazandıracak atölye ve seminerlerin düzenlenmesi, öğretmenlerin entelektüel gelişimlerine katkıda bulunacaktır. Bu etkinliklerin, farklı disiplinlerden uzmanların katılımıyla zenginleştirilmesi faydalı olacaktır.

Eleştirel Düşünme ve Entelektüel Gelişim

Öğretmenlerin eleştirel düşünme ve entelektüel becerilerini geliştirecek daha fazla eğitim programı düzenlenmelidir. Bu programlar, farklı disiplinlerden uzmanların katılımıyla zenginleştirilebilir.

Sosyal Etkileşim ve Ağ Kurma

Öğretmenler arasında sosyal etkileşimi artıracak etkinlikler ve platformlar oluşturulmalıdır. Sosyalleşme fırsatlarının artırılması ve öğretmenler arasında ortak bir dilin gelişmesi için daha fazla etkileşimli etkinlikler düzenlenmelidir.

Ön Hazırlık ve Materyal Desteği

Etkinlik öncesinde katılımcılara ilgili materyallerin, özellikle kitapların temin edilmesi ve bu materyallerin tartışılması için platformlar sağlanmalıdır. Bu, öğretmenlerin hazırbulunuşluk seviyelerini artıracak ve daha nitelikli bir etkileşim sağlayacaktır.

Disiplinlerarası Eğitim

Öğretmenlerin farklı alanlardan bilgi edinmelerini sağlamak için disiplinlerarası eğitim programları oluşturulabilir. Bu, onların geniş bir perspektife sahip olmalarına ve farklı bakış açıları geliştirmelerine yardımcı olacaktır.

Uzman Katılımcılar ve Zengin İçerik

Program içeriğini zenginleştirmek ve alanında uzman katılımcılarla iş birliği yapmak, akademinin güçlü yönlerini daha da pekiştirebilir. Bu tür programların devamlılığı sağlanmalı ve farklı uzmanlık alanlarından daha fazla katılımcı davet edilmelidir.

Destekleyici ve Samimi Organizasyon

Organizasyonun kalitesi, mekân tercihi ve destekleyici hizmetler konusundaki yüksek standartların korunması ve geliştirilmesi, katılımcı memnuniyetini artıracaktır. Bu bağlamda, tarihi ve anlamlı mekânların seçilmesi ve katılımcıların rahat etmesini sağlayacak hizmetlerin sunulması önemlidir.

Etkileşimli Sunum Teknikleri

Konuşmacılara etkileşimli sunum teknikleri konusunda eğitimler düzenlenerek katılımcıların daha fazla etkileşimde bulunmaları teşvik edilebilir. Dinleyicilerin konuya daha aktif bir şekilde katılımı, sunumların daha etkili olmasını sağlayabilir.

Geribildirim Mekanizmaları Güçlendirme

Katılımcı öğretmenlerden konuşmacı performanslarıyla ilgili düzenli geri bildirimler toplanabilir. Bu geri bildirimler, konuşmacıların güçlü yönlerini ve geliştirilmesi gereken alanlarını belirlemek için kullanılabilir.

Etik Kurul İzin Bilgisi: Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu/Belge Tarihi: 02.07.2024 Oturum Numarası: 11 Karar Numarası: 01-22

Yazar Çıkar Çatışması Bilgisi: Bu çalışmada çıkar çatışması yoktur ve finansman desteği alınmamıştır.

Yazar Katkısı: Tek yazarlı makale.

Kaynakça

- Açıkgöz, K. Ü. (1996). *Etkili öğrenme ve öğretme*. Kan Yılmaz Matbaası.
- Berg, B. L., ve Lune, H. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (Çev. Aydın H.). Eğitim Yayınevi.
- Cohen, L. ve Manion, L. (1994). *Research methods in education* (4.ed.). Routledge.
- Commission of the European Communities (2008). *Improving competences for the 21st Century: An agenda for European Cooperation on schools*. Brussels. <http://ec.europa.eu>.
- Craft, A. (2002). *Continuing professional development: A practical guide for teachers and schools*. Routledge-The Open University.
- Çelik, E. (2022). *Öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin İstanbul öğretmen akademileri projesi çerçevesinde değerlendirilmesi* (Politika Notu:2022/37). İstanbul: İLKE ilim Kültür Eğitim Vakfı. https://ilke.org.tr/files/netstk/50/web/115/3606/dosyalar/epam_pn_37.pdf.
- Demir, S. (2016). Türkiye'deki edebiyat eğitimi üzerine bir değerlendirme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(33), 48-68. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/183483>.

- Edgü, F. (2023). *Hakkari'de bir mevsim*. Everest Yayınları.
- European Parliament (2008). *European Parliament resolution of 23 September 2008 on improving quality of teacher education*, (2008/2068(INI)). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-6-2008-0304_EN.html.
- Galletta, A. (2013). *Mastering the semi-structured interview and beyond: From research design to analysis and publication*. NYU press.
- Gibson, S., & Dembo, M. H. (1984). Teacher efficacy: A construct validation. *Journal of educational psychology*, 76(4), 569-582. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.76.4.569>.
- Günel, M., & Tanrıverdi, K. (2014). Dünya'da ve Türkiye'de hizmetiçi eğitimler: Kurumsal ve akademik hafıza (kayıpları) mız. *Eğitim ve Bilim*, 39(175), 73-94. <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2014.2949>.
- Güneş, F. (2016). Öğretmen yetiştirme yaklaşım ve modelleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 413-435. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1487480>.
- İnce, Âdem (2024). *İnsanı anlamak*. İnsan Yayınları.
- Kuşaradi, İ (1994). *Uludağ konuşmaları: Özgürlük, ahlâk, kültür kavramları*. Türkiye Felsefe Kurumu.
- MEB (2017). *Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri*. https://oygm.meb.gov.tr/dosyalar/StPrg/Ogretmenlik_Meslegi_Genel_Yeterlikleri.pdf.
- MEB (2024). *Öğretmen akademileri uygulama kılavuzu*. www.meb.gov.tr.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed.). SAGE Publications.
- Özkan, İ. (2016). Türk eğitiminde öğretmen okulları ve öğretmen yeterliliklerine dair düşünceler. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 5(15), 1-28. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/369197>.
- Rauth, M., & Bowers, G. R. (1986). Reactions to induction articles. *Journal of Teacher Education*, 37(1), 38-41. <https://doi.org/10.1177/00224871860370010>.
- Rivkin, S.G.; Hanushek, E.A. ve Kain, J.F. (2005). Teachers, schools, and academic achievement. *Econometrica*, 73 (2) 417-458. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0262.2005.00584.x>.
- Rosenholtz, S. J. (1985). Political myth about education reform: Lessons from research on teaching. *Phi Delta Kappan*, 66(5), 349-355.
- Seferoğlu, S. S. (2004). Öğretmen yeterlilikleri ve mesleki gelişim. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 58(1), 40-45.
- Tekin, O. (2020). Uzaktan eğitimde kullanılan hizmet içi eğitim programlarına yönelik öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 16(1), 20-35. <https://doi.org/10.17244/eku.643224>

Telef, B. B. (2013). Psikolojik iyi oluş ölçeği (Pioo): Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Hacettepe Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 374-384. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/87222>.

Tokat MEM RTV (2024, 30 Haziran). *Öğretmen Akademileri* (Oynatma Listesi). Youtube: <https://youtube.com/playlist?list=PLMH2SOKC5e0GmpwgZbsgRfXNpRoqO4GVH&feature=shared>

Topçu, N. (2022). *Maarif davası*. Dergâh Yayınları.

Türk Eğitim Derneği, (2009). *Öğretmen yeterlikleri: Özet raporu 1. Baskı*. ISBN 978-9944-5128. http://portal.ted.org.tr/yayinlar/Ogretmen_Yeterlik_Kitap_Ozet_rapor.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. baskı). Seçkin Yayıncılık.

Zumwalt, M. (1988). Teacher competency: when, what, where and why? *Contemporary Education*, 59(4), 204-207. <https://doi.org/10.1177/016146818208300510>.

Extended Summary

Introduction

This study aims to evaluate the effectiveness of Tokat Teacher Academies/Literature Academy conducted by the Tokat Provincial Directorate of National Education in terms of participating teachers. It was conducted to examine how the program developed teachers' professional knowledge and skills, pedagogical methods, and literary and cultural awareness. In this context, this study investigated how the program encouraged collaboration and experience sharing among teachers, as well as their views on the program. In addition, the shortcomings of the program and the aspects that need to be improved were also identified.

Method

This research was conducted using a semi-structured interview technique, one of the qualitative research methods. The participants were selected from the teachers who participated in the Tokat Teacher Academies/Literature Academy. The interviews were conducted to understand teachers' experiences and opinions about the program in depth. The data collected from the participants were analyzed through content analysis. This method provided an appropriate framework for exploring teachers' perceptions and experiences of different aspects of the program.

Findings

The study findings show that the Literary Academy had various positive impacts on teachers. The findings are organized around six main themes: professional development, pedagogical methods, literary and cultural awareness, collaboration and sharing, time management, and visibility and dissemination. Participating teachers reported that the Literature Academy increased their professional knowledge and skills. They became more competent in the analysis and interpretation of literary texts. They developed their ability to understand better and evaluate literary works. The program enriched teachers' pedagogical methods. Participants learned new

techniques and approaches to teaching literature. These methods helped them to make their lessons more effective and engaging.

Teachers reported an increased literary and cultural awareness. Through the Academy, they gained a deeper awareness of the social and individual importance of literature. Participants expressed a better understanding of the power of literature to convey cultural values and reflect on social issues. The program encouraged collaboration and experience sharing among teachers. Teachers from different disciplines supported each other by sharing the challenges and solutions they encountered in their respective fields. This fostered professional solidarity and collaboration. The participants mentioned some shortcomings in the time management of the program. Teachers emphasized the need for better planning and continuity of the program. Specifically, they stated they had difficulty participating in program activities due to their busy workloads. It was stated that the promotion of the academy was insufficient, and more teachers should participate in the program. Participants stated that promotional activities should be increased for the program to reach a wider audience of teachers.

Results and Discussion

The findings show that Tokat Teacher Academies/Literature Academy contributed significantly to teachers' professional and personal development. Through the program, teachers increased their professional knowledge and skills, enriched their pedagogical methods, and enhanced their literary and cultural awareness. Moreover, encouraging collaboration and experience sharing among teachers increased professional solidarity and created a basis for joint work. However, there were some deficiencies in the program's time management and promotion. Addressing these deficiencies will enhance the program's efficiency and effectiveness.

Expanding the program and ensuring its continuity will further contribute to teachers' professional development. Continuity is important for teachers to put into practice what they have learned and to improve themselves through receiving feedback. Activities and interactive sessions should be organized to encourage the active participation of participants. Teachers should be encouraged to engage more with each other and the speakers. This will provide opportunities for participants to share their experiences and learn from each other.

The program should be promoted more effectively, and more teachers should be made aware of such training programs. Various communication channels, such as social media, local press and school announcements, can be utilized to promote the program. Participating teachers' opinions and feedback about the program should be regularly collected, and the program should be continuously improved in line with this feedback. This will enable the program to better respond to teachers' needs and expectations. The selection of speakers should be more rigorous, and the content should be planned to meet participants's expectations. Inviting expert and influential speakers will enhance the quality of the program. Time management of the program should be done more effectively and a flexible scheduling should be made considering the participating teachers' heavy workload. This will ensure that teachers derive maximum efficiency from the program.

The program content should be regularly updated and enriched according to teachers' needs and expectations. Various activities, such as creative writing workshops, reading clubs and literary discussion groups, can be included in the program. Technological tools and resources used in the program should be increased. Training supported by online platforms and digital materials can make it easier for teachers to benefit more from the program. The Academy of Literature can

expand the program's scope by collaborating with other educational institutions and universities at the local and national levels. Such collaborations will increase the Academy's scientific and practical knowledge. The effectiveness of the program should be regularly evaluated.

In conclusion, Tokat Teacher Academies/Literature Academy is a valuable program that contributes significantly to the teachers' professional and personal development. Ensuring the program continuity, increasing its promotion and improving it by taking participant feedback into account will enable it to reach a wider audience of teachers and have a more significant impact on education in the future.